

Erityisavustus yleisten kirjastojen lukutaitotyön vahvistamiseksi

Aluehallintovirastot myöntävät tässä hakukokonaisuudessa valtionavustuksia, joiden tavoitteena on kehittää yleisten kirjastojen palveluja ja toimintamuotoja lukemisen ja lukutaitojen edistämiseksi.

Kuka hakee ja milloin?

Avustuksia voivat hakea kunnat / yleiset kirjastot.

Hakuaika alkaa 26.4.2022 klo 8.00 ja päättyy 31.5.2022 klo 16.15.

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää aluehallintovirastoille määrärahat. Aluehallintovirastot tekevät alueensa avustuspäätökset 31.8.2022 mennessä.

Aluehallintovirastojen kirjastoasiantuntijat käsittelevät hakemukset valtakunnallisessa yhteistyössä.

Myönnettävien avustusten käyttöaika tulee olemaan 31.12.2023 saakka.

Avustukseen sovelletaan seuraavia säädöksiä: [Laki yleisistä kirjastoista](#) (1492/2016) ja [Valtionavustuslaki](#) (688/2001).

Avustuksen tavoite

Avustuksilla toteutetaan [yleisiä kirjastoja koskevan lain](#) (1492/2016), [Opetus- ja kulttuuriministeriön strategian 2030](#) , [hallitusohjelman](#) sekä tavoitteita.

Kansallisen lukutaitostrategian 2030 mukaan lukeva elämäntapa on tasa-arvon, sivistyksen ja hyvinvoinnin perusta. Lukutaitostrategian arvot ovat sivistys, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo sekä hyvinvointi.

Monipuolinen lukutaito on turvallisen yhteiskunnan, toimivan demokratian ja tasa-arvon perusta. Jokaisella lapsella, nuorella ja aikuisella on oikeus monipuoliseen lukutaitoon ja sen vahvistamiseen. Lukutaito on hyvinvoinnin ja kaiken oppimisen perusta. Tavoitteena on, että myönteinen asenne lukemiseen ja lukutaidon merkityksen ymmärtäminen lisääntyvät.

Miten avustusta haetaan?

Hakemukset tehdään aluehallinnon sähköisessä asiointipalvelussa <https://sahkoinenasiointi.ahtp.fi/>. Palveluun kirjaudutaan henkilökohtaisella Suomi.fi -tunnisteella: pankkitunnuksilla, mobiilivarmenteella tai sirullisella henkilökortilla.

Asiointipalvelun ohjeet: <https://sahkoinenasiointi.ahtp.fi/fi/oppaat-ja-materiaalit>.

Millä perusteella hakemuksia arvioidaan?

Avustukset ovat harkinnanvaraisia. Hakemusten arviointi ja keskinäinen vertailu perustuvat kokonaisarviointiin, jossa otetaan huomioon seuraavat perusteet:

Hakukohtaiset edellytykset:

- Hankkeella on oltava selkeät tavoitteet ja toimenpiteet sekä ajallinen suunnitelma ja perusteltu kustannusarvio.
- Avustus voi kattaa enintään 80 prosenttia hankkeen toteutuneista kokonaiskustannuksista
- Hankkeissa suositellaan vahvasti tehtävän monipuolista paikallista, alueellista ja/tai valtakunnallista yhteistyötä.
- Monialaisissa hankkeissa tästä kirjastojen määrärahasta voidaan myöntää avustuksia vain kirjastojen osuuteen. Muiden hallintokuntien on vastattava omista kustannuksistaan.
- Yhteistyöhankkeissa edellytetään aiesopimusta jo hakuvaiheessa.
- Hankkeiden tuloksena odotetaan syntyvän vakiintuvia käytäntöjä tai rakenteellisia uudistuksia.
- Hankkeissa toivotaan tehtävän rohkeita kokeiluja. Hankkeiden tuloksena odotetaan syntyvän uusia toimintatapoja ja kumppanuuksia.
- Hankkeissa saaduista kokemuksista tulee viestiä suunnitelmallisesti ja aktiivisesti, ja niiden tulee olla hyödynnettävissä laajemmin.

Hyväksyttävät kustannukset määritellään avustuspäätöksessä ja sen liitteissä. Myös omarahoituksen tulee muodostua hyväksyttävistä kustannuksista.

Hyväksyttäviä kustannuksia ovat:

- Palkat ja palkkiot (hyväksyttäviä palkkakuluja sivukuluineen voi olla enintään 80 000 euroa vuodessa palkansaajaa kohden).
- Hankkeeseen palkatun työntekijän matka-, koulutus- ja puhelin- yms. kulut
- Matka- ja majoituskulut
- Edustuskulut
- Hanketta varten tehdyt materiaalihankinnat: Aineet, tarvikkeet, tavarat (pois lukien ei-hyväksytyt)
- Ostopalvelut

- Tilavuokrat eli hankkeeseen erikseen hankitut työtilat, koulutustilat yms., ei toimitilakustannuksia, joihin kirjasto saa valtiosuutta
- Leasingkulut
- Yleiskustannukset (enintään 15 % hankkeen kustannuksista) perustelluista syistä
- Muut hankkeesta todennetusti aiheutuvat kulut

Seuraavat kirjastojen perustoimintaan liittyvät kustannukset eivät ole hyväksyttäviä kustannuksia:

- aineisto- ja kalustehankinnat
- rakennus-, remontti- tai sisustustyöt

Hankkeeseen liittyvistä kustannuksista tarkempia tietoja saa Usein kysytyt kysymykset (UKK) -palstalta osoitteesta:

<http://aviavustukset.fi/hakeminen/avustusmuodot/kirjastotoiminnan-kehittaminen/>

Millaisia kehittämishankkeita avustetaan?

Kirjastot tukevat lukutaitoa koko ihmisen elinkaaren ajan.

Lukemisella ja lukutaidolla on erityisiä hyvinvointivaikutuksia. Lukeminen ja lukutaito edistävät osallisuutta kulttuuriin ja yhteiskuntaan, luovat turvallisuutta ja vahvistavat demokratiaa.

Lukutaidon kehittäminen vaatii toimenpiteitä lapsuudesta aikuisuuteen. Lukutaito on jatkuvaa, elinikäistä oppimista ja lukutaidon harjoittamista.

Monilukutaito luo kykyä toimia nyky-yhteiskunnassa ja ehkäisee syrjäytymistä. Yhteiskunnallinen osallisuus edellyttää hyvää luku- ja kirjoitustaitoa. Kyky lukea pitkiä tekstejä ja kirjallisuutta on yhteydessä yksilölliseen hyvinvointiin. Monilukutaitoon sisältyy taito tarkastella tekstien sisältöjä kriittisesti eli arvioida niiden luotettavuutta, alkuperää ja ilmaisukeinoja.

Monipuolisella ja runsaalla vapaa-ajan lukemisella on myönteinen yhteys lukutaitoon.

Hankkeiden lähtökohtana ovat Kansallisen lukutaitostrategian 2030 suuntaviivat 1. Luodaan ja vahvistetaan rakenteita tai 3. Innostetaan lukemaan ja monipuolistetaan lukutaitoa.

Hankkeiden toiminnan tulee edistää jotain seuraavista:

- edistää tietyn, kunnan toimintaympäristössä tunnistetun kohderyhmän lukutaitoja
- tukea lukevan elämäntavan syntymistä ja lukemista osana elämänkaarta

- kehittää lukutaitotyötä tukevia rakenteita ja yhteistyötä
- parantaa (tietyn kohderyhmän) kriittistä lukutaitoa
- kokeilla ennakkoluulottomasti uusia tapoja ja uudenlaista yhteistyötä lukutaitojen edistämiseen
- tuoda hyväksi havaitut toimintamallit osaksi kirjaston arkea
- lisätä kirjaston näkyvyyttä, merkittävyyttä ja vaikuttavuutta lukutaitojen edistämisessä

Yleiset perusteet

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyrkii strategiansa mukaisesti vaikuttamaan siihen, että kaikkien kyvyt ja osaaminen vahvistuvat, että yhteiskuntaa uudistetaan luovalla, tutkivalla ja vastuullisella toiminnalla ja että merkityksellisen elämän edellytykset turvataan yhdenvertaisesti. OKM:n strategia on luettavissa verkkosivuilla: [Opetus- ja kulttuuriministeriön strategia 2030](#)

Hakemusten arvioinnissa ja vertailussa katsotaan eduksi, jos toiminta tai hanke edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta, osallisuutta, keskinäistä kunnioitusta ja kestävää kehitystä OKM:n strategian toimintalupauksen mukaisesti.

Valtionavustuslain mukaiset yleiset edellytykset

Aluehallintovirasto voi myöntää avustusta vain, jos valtionavustuslain mukaiset avustuksen myöntämisen yleiset edellytykset täyttyvät. Aluehallintovirasto ottaa yleiset edellytykset huomioon myös avustuksen määrää harkittaessa.

Valtionavustuksen myöntämisen yleisiä edellytyksiä ovat (valtionavustuslain 7 § 1 mom):

- Tarkoitus, johon valtionavustusta haetaan, on yhteiskunnallisesti hyväksyttävä.
- Avustuksen myöntäminen on perusteltua valtionavustuksen käytölle asetettujen tavoitteiden kannalta.
- Avustuksen myöntäminen on tarpeellista, kun otetaan huomioon hakijan saama muu julkinen tuki sekä hankkeen tai toiminnan laatu ja laajuus.
- Valtionavustuksen myöntäminen vääristää vain vähän kilpailua ja markkinoiden toimintaa.

Jos avustuksen saaja on saanut rangaistuksen luvattoman ulkomaisen työvoiman käytöstä, ja avustus kohdistuu palkkakustannuksiin, voidaan avustus myöntää vain erityisen painavasta syystä (valtionavustuslain 7 § 2 mom)

Milloin hakemus hylätään?

Aluehallintovirasto myöntämät avustukset ovat harkinnanvaraisia.

Jos hakija on saanut aiemmin avustuksia aluehallintovirastolta, selvitykset avustusten käytöstä on tehtävä määräaikaan mennessä. Aluehallintovirasto hylkää hakemuksen, jos hakija on olennaisesti laiminlyönyt velvollisuuttaan antaa aluehallintovirastolle tietoja aiemmin myönnettyjen avustusten käytön valvontaa varten.

Hakemus hylätään, jos se saapuu määräajan jälkeen.

Mitä ehtoja avustuksen käyttöön liittyy?

- Avustusta saa käyttää vain siihen tarkoitukseen, johon se on myönnetty.
- Avustus voi kattaa enintään avustuspäätöksessä määritellyn osuuden avustettavan toiminnan tai hankkeen toteutuneista kokonaiskustannuksista. Hyväksyttävät kustannukset määritellään avustuspäätöksessä ja sen liitteissä.
- Avustuksen saajan taloudenhoito ja hallinto on järjestettävä asianmukaisesti.
- Avustuksen käytöstä on tehtävä selvitys viimeistään päätöksessä mainittuna päivänä.
- Avustuksen saajalta edellytetään kustannuspaikkakohtaista talousraportointia.
- Aluehallintovirastolla on oikeus tehdä valtionavustuksen saajan talouteen ja toimintaan kohdistuvia tarkastuksia, jotka ovat tarpeellisia valtionavustuksen maksamisessa ja käytön valvonnassa (valtionavustuslain 16 §).
- Avustuksen saajan tulee selvittää, onko sillä velvollisuus noudattaa hankintalainsäädäntöä, ja ottaa tämä toiminnassaan huomioon:
  - Jos avustuksen saaja täyttää julkisoikeudellisen laitoksen tunnusmerkit (esim. rahoituksesta yli puolet on julkista rahoitusta), avustuksen saajan tulee noudattaa hankintalakia kaikissa hankinnoissaan.
  - Jos avustuksen saaja saa avustusta tiettyyn hankintaan yli 50 % hankinnan arvosta, saajan on tässä hankinnassa noudatettava hankintalakia. (Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016).
- Avustuksen saajan tulee pyytää tarjous useammalta kuin yhdeltä toimittajalta sellaisissa tavara- ja palveluhankinnoissa, jotka alittavat kansallisen kynnyсарvon, mutta joiden arvo ilman arvonlisäveroa ylittää 20 000 euroa.

Miten tuloksista ja avustuksen käytöstä raportoidaan?

Avustuksen saajan tulee antaa selvitys avustuksen käytöstä avustuspäätöksessä mainittuna aikana. Selvitykseen sisältyy toiminta- ja talousraportti. Avustuksen toimintaraportissa avustuksen saaja esittää raportin avustetusta hankkeesta. Talousraportissa avustuksen saaja esittää kustannuksista erillisen hankekohtaisen kirjanpidon, jonka voi toteuttaa esimerkiksi omana kustannuspaikkana, projektitunnuksena tai vastaavana.

Avustuksen käyttöselvitys tehdään sähköisessä asiointipalvelussa <https://sahkoinenasiointi.ahtp.fi/>

Lisätietoja:

Etelä-Suomen AVI:

Kristiina Kontiainen, puh. 0295 016 538

Marko Ojala, puh. 0295 016 175

Itä-Suomen AVI:

Virpi Launonen, puh. 0295 016 845

Lapin AVI:

Satu Ihanamäki, puh. 0295 017 395

Lounais-Suomen AVI:

Päivi Almgren, puh. 0295 018 300

Anu Ojaranta, puh. 0295 018 302

Länsi- ja Sisä-Suomen AVI:

Mika Mustikkamäki, puh. 0295 018 843

Jonna Toukonen, puh. 0295 018 222

Pohjois-Suomen AVI:

Merja Kummala-Mustonen, puh. 0295 017 552

Ruotsinkieliset ja kaksikieliset hankkeet:

Susanne Ahlroth, puh. 0295 018 762

Aluehallintovirastojen asiantuntijoiden
sähköpostiosoitteet: etunimi.sukunimi@avi.fi

Katso myös: [Opas valtionavustusten hakemisesta, käytöstä ja käytön valvonnasta](#).